

عکاسی

دکتر هادی

استفاده از خطوط در ترکیب بندی (کمپوزیسیون) تصویر

نباید تصور کرد که ایجاد يك «مرکز توجه» در تصاویر اساس وقاعده بی است تغییر ناپذیر و غیر قابل اجتناب . زیرا چه بسا عکس هائی که بدون داشتن چنین مراکز و نقاطی دارای زیبایی و جذابیت فوق العاده میباشند. در این قبیل آثار اگر توجه کنید در خواهید یافت که کمبود مزبور را بکمک وارد ساختن خطوط مختلف از عمودی ، افقی ، مایل ، دایره وار ، مارپیچی و غیره جبران کرده نگاه و توجه تماشا کننده را بوسیله همین خطوط راهنمایی و هدایت نموده اند .

تکرار خطوط عمودی مانند ستون ها و نظائر آن ایجاد احساس عظمت و بزرگی میکند - تکرار خطوط افقی حس آرامش و گاهی غم و اندوه را بر میانگیزد و بطور کلی یکنواختی را شدت می بخشد .

خطوط مورب مقام مهمتری در کمپوزیسیون دارد و مؤید حرکت ، دینامیسم و کوشش میباشد. ناگفته نماند که اکثر ترکیب بندی های مورب و مایل در موقع بزرگ کردن (آگراندیسمان) تصاویر نظم و نسق یافته و کمتر در موقع عکسبرداری بهمان شکل بر روی فیلم ثبت گردیده اند .

پلان اول

هر تابلویی ، عکاسی یا نقاشی ، جز عرض و طول بُعد دیگری ندارد در حالیکه طبیعت دارای بُعد سوم «عمق» نیز میباشد و انسان وقتی با هر دو چشم خود طبیعت مینگرد فاصله ها را بخوبی حس و حجم اشیاء را درک میکند و بطور کلی بُعد سوم را بقوهی دید خود لمس مینماید.

در کار عکاسی یا نقاشی نیز کوشش میشود که در روی يك سطح مسطح و دو بُعدی تصور عمق و برجستگی بوجود

آید و احساس پرسپکتیو و حجم و فضا گردد . از جمله وسائلی که برای القاء چنین حسی میتوان بخوبی از آن استفاده کرد نور است که با انتخاب وضع مناسب و مساعدی از آن توفیق زیادی بدست میآید.

علاوه بر نور موافق و مؤثر از قرار دادن اجزاء مختلف تصویر در فواصل جدا از هم مخصوصاً در پلان اول - بخوبی میتوان احساس بعد سوم را در تماشا کننده برانگیخت: يك در باز - چندشاخه و برگ درخت در بالا و گوشه ی عکس - قسمتی از سطح يك دیوار - سیلوئت (نمای سیاه و نامشخص) يك انسان و نظائر آنها برای انجام این منظور بسیار مناسب میباشد. زیرا در این وضع ، نگاه انسان ابتداء بمانعی برخورد خواهد کرد و آنگاه احساس خواهد کرد که پلان های بعدی بطرف عقب و دورتر امتداد مییابد و فواصل بخوبی احساس میگردد. فقط لازم است توجه داشت که پلان های نسبت بیکدیگر متناسب انتخاب شود مثلاً اگر توجه تماشا کننده باید بنقاط دور تصویر جلب گردد از قرار دادن شکل هائیکه ممکن است همه ی توجه را بخود معطوف دارد در پلان اول اجتناب کرد . و برعکس در مواقعی که لازم است تمام دقت و توجه روی آنچه که در پلان اول جایدارد متمرکز شود زمینه کاملاً ساده و بی تجمل باید باشد .

پرسپکتیو بوسیله ی خطوط گریزان و دور شوند

اگر خطوطی که در اصل و طبیعت با هم کاملاً موازی هستند چنان عکسبرداری شود که رفته رفته بهم نزدیک شوند و بنظر رسند که از قسمت های جلوی عکس (پلان اول) بسوی نواحی دورتر (پلان های دوم و سوم) در حال گریز هستند از تصویری که بدست میآید احساس فضا و عمق میگردد. اشیائیکه در حقیقت دارای حجم مساوی هستند ولسی در روی عکس

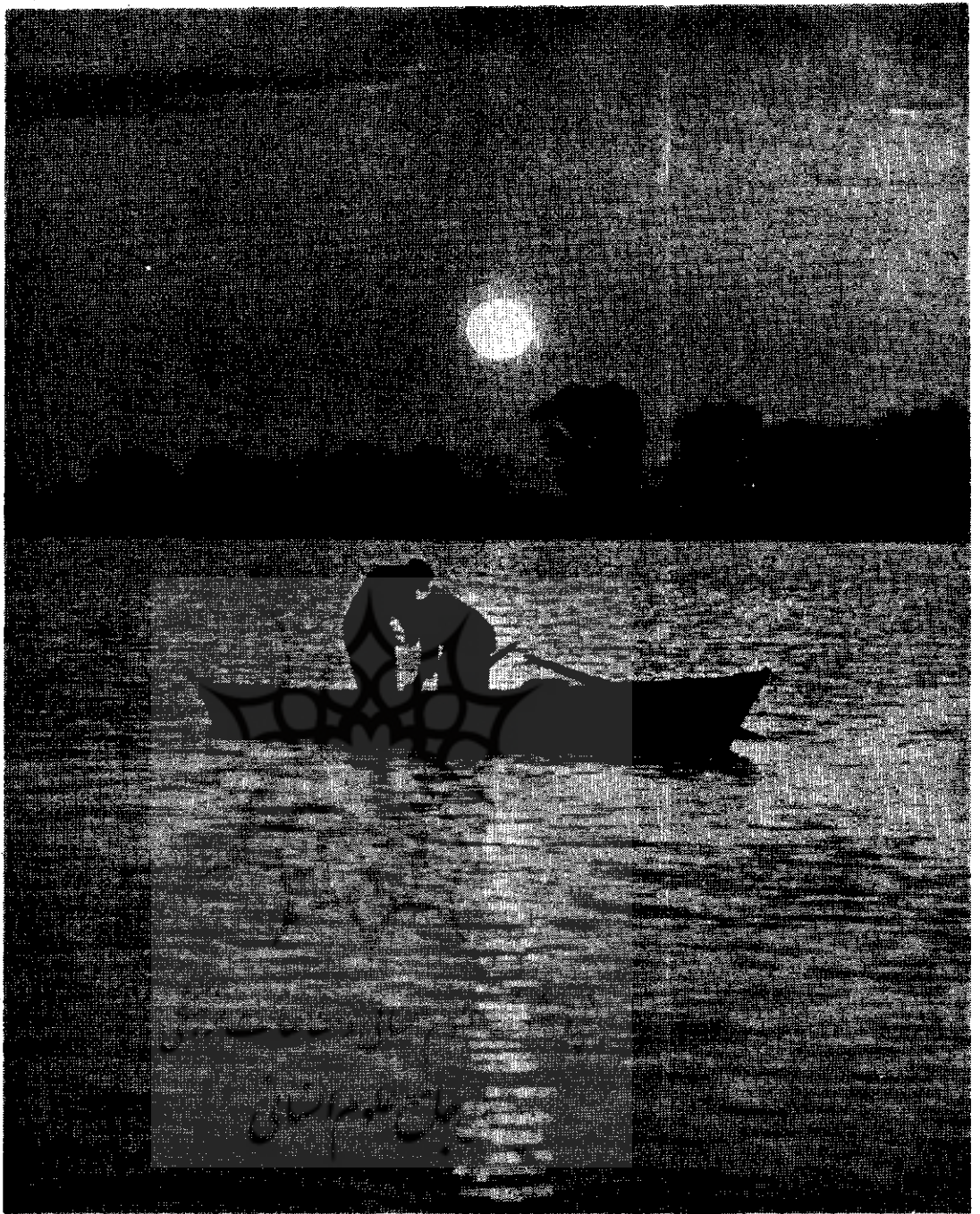

۱- تکرار خطوط عمودی (برای احساس عظمت) و استفاده از نور مناسب و وجود پلان اول (دیوار دست راست) برای ایجاد عمق و بُعد سوم

ماشین‌ها، نرده‌ها و غیره که لازم است از چنین آثاری حداکثر استفاده بعمل آید.

علاوه بر اینها از امکانات دیگری مثل عمق میدان وضوح نیز میتوان برای القاء حسن برجستگی در تصویر استفاده کرد. مثلاً اگر پلان اول واضحی با زمینه‌ی محو عکسبرداری شود وجود فاصله‌یی در میان این دو پلان بخوبی احساس خواهد

رفته رفته کوچکتر و باریکتر میشوند احساس عقب رفتن و دور شدن را در انسان برمی‌انگیزد. در شکل شماره ۶ تکرار درختانی که در اصل همقد بوده و در اینجا رفته رفته کوچکتر شده در نتیجه‌ی توجه خطوط بیک نقطه به تصویر عمق و برجستگی داده است. در اکثر موضوعها میتوان خطوطی پیدا کرد که رفته رفته بهم نزدیک شوند مانند کوزه‌ها، خطوط راه آهن، ردیف

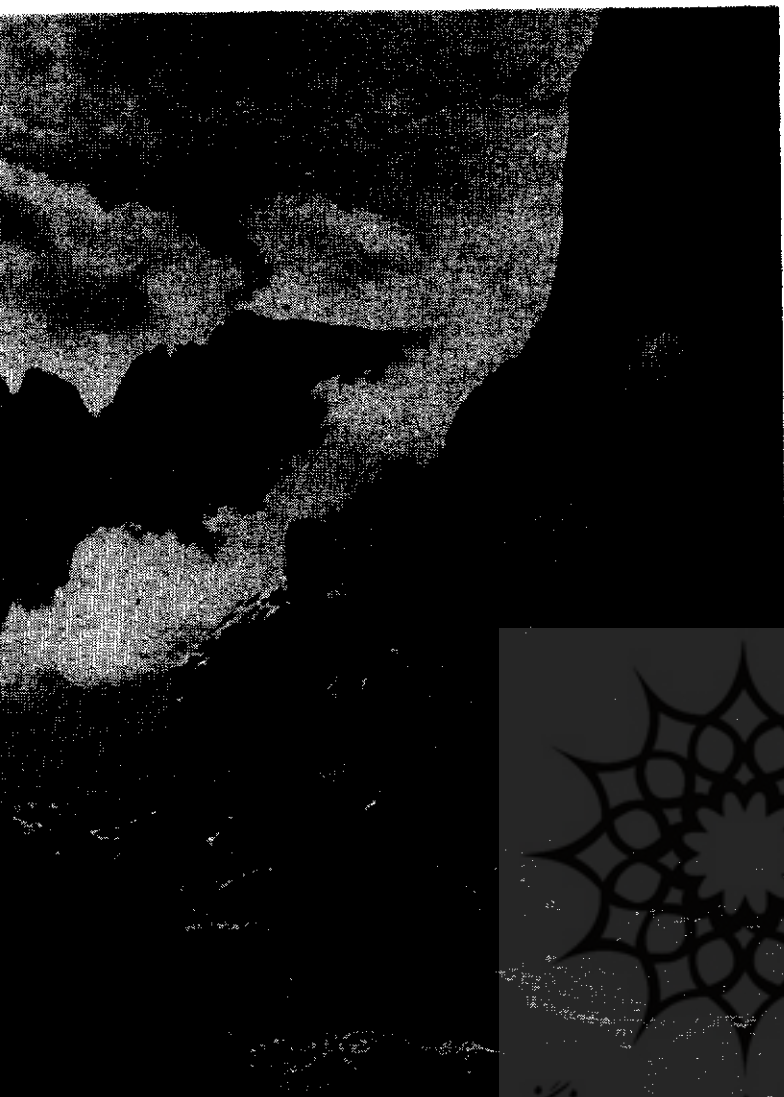
۲ - کمی از خطوط افقی
نشان دهنده آرامش

وزانوها بزرگ و خارج از اندازه‌ی معمولی شده ، بعضاً دست‌ها نسبت بصورت و دیگر اعضاء بطرز غول‌آسایی عظمت یافته و گاهی در پرتوه‌هاییکه فقط صورت را نشان میدهد سر و پیشانی بطور محسوس بزرگتر از حد عادی گشته و چهره به چانه‌ئی کوچولو و مثلث منتهی شده‌است در حالیکه هیچکدام از این تناسبات با اصل و حقیقت مطابقت ندارد.

گردید. بهمین دلیل است که چون مه و گردوغبار به نسبت دوری متراکم‌تر و غلیظ‌تر میگردد اختلاف فواصل و پلان‌ها را از همدیگر بخوبی نشان میدهد. (شکل ۵)

تغییر و خرابی شکل (دفرماسین)

شاید در بعضی از عکسها متوجه شده باشید که قسمتی از اندام مدل بطور عجیب و غریب تغییر شکل یافته گاهی پاها

۵

۳ - خطوط مایل

۴ - ترکیبی از خطوط عمود (نشان‌دهنده ثبات و استقامت) و مایل (نشانه‌ی عدم پایداری)

۵ - میلوئت انسان در پلان اول برای مقایسه با پلان‌های دیگر و برانگیختن حس بُعد سوم

این بدشکلی‌ها، که عموماً غیر عمدی صورت می‌گیرد، نتیجه‌ی ناشیگری، بی‌اطلاعی و نداشتن تجربه‌ی کافی است و همه معلول عکسبرداری از فواصل خیلی نزدیک می‌باشد. زیرا آنچه که در نزدیکی دوربین قرار گیرد نسبت با جسمی که دورتر واقع گشته‌اند عظمتی اغراق‌آمیز کسب میکند و در میان آن دو عدم تناسبی بوجود می‌آید اما هر چه دوربین نسبت بموضوع در فاصله‌ی دورتری باشد اختلاف مزبور کمتر ایجاد میشود. بنابراین لازم است بخاطر داشت که برای جلوگیری از بوجود آمدن چنین

۴

۳

پروژه گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

بطرف دوربین قرار نگرفته آنها زاویه‌ی ۹۰ درجه تشکیل دهند.

درخاتمه لازم است اضافه کرد که تغییر شکل‌ها و دفرماسیون‌ها اگر از روی عمد و حساب ایجاد گردد می‌تواند نتایج جالب و خوبی بوجود آورد. مثلاً اگر پرتزیه‌یی (تک چهره) با قرار دادن دوربین در حدی پائین‌تر از صورت گرفته شود قدرتی بصاحب آن میبخشد که اینحالت مخصوصاً در بعضی اشخاص مانده نظامیان بسیار جالب است.

صحنه‌هایی باید از نزدیک بردن دوربین جداً خودداری کرد. در مورد مدل‌های نشسته اجتناب از «دفرماسیون» خیلی آسان بوده و کافی است از او بخواهید که پاها و زانوهای خود را آنقدر برگرداند تا نسبت بدوربین در زاویه‌ی ۹۰ درجه قرار گیرد. در این وضع تمام اندام، از سر تا پا، تقریباً بیک فاصله از دوربین واقع شده و اختلافی در میان تناسب و وجود نخواهد داشت. مثلاً وقتی از کودکی که در حال خوردن شیر از شیشه است عکس می‌گیرید دقت کنید که شیشه‌ی شیر عموداً